

Гуйван П.Д.

Полтавський інститут бізнесу

Міжнародного науково-технічного університету імені академіка Юрія Бугая

ВІЛЬНЕ ВИРАЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ У ДЕМОКРАТИЧНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Стаття присвячена дослідженню актуального питання про правові механізми забезпечення реалізації суб'єктивного права на вільне вираження власних поглядів і думок у демократичному суспільстві. Проаналізовано визначення поняття свободи вираження поглядів як природного права людини. Вивчено міжнародне законодавство в царині гарантування права особи на комунікаційну свободу, боротьби із переслідуваннями журналістів та забезпечення доступу до засобів масової інформації. У роботі обстоюється позиція, за якої саме мас-медіа як професійний та цілеспрямований суб'єкт інформаційної діяльності є тим учасником інформаційних відносин, який найбільше впливає на формування поглядів членів суспільства, повідомлення сприймається широким колом споживачів. Тому засоби масової інформації та конкретні журналісти, публічно поширюючи інформацію, яка становить суспільний інтерес, повинні сумлінно перевіряти фактичну базу та надавати достовірні відомості згідно з правилами про журналістську етику. Для функціонування преси важливим є якомога менше обмеження свободи вираження поглядів. ЗМІ повинні виконувати свої функції і відповідально поширювати інформацію та ідеї з будь-яких питань, які становлять суспільний інтерес, зокрема, про політичні ситуації, включаючи ті, які поділяють чи заперечують певну думку. І це повинні враховувати публічні особи, котрі постійно перебувають під пильним громадським контролем. Їхні слова і вчинки, на відміну від приватних осіб, неминуче і свідомо відкриті для контролю з боку журналістів і громадськості загалом, і вони повинні, отже, демонструвати більшу ступінь терпимості. З іншого боку, преса не повинна переступати межі, визначені, зокрема, з метою захисту насущних інтересів держави, таких як національна безпека і територіальна цілісність, протидія загрози насильства, або з метою захисту правопорядку чи запобігання злочинам. Висвітлюючи події і реалізуючи право на вільне самовираження, гарантоване статтею 10 Конвенції, журналісти мусять дотримуватися і конвенційного права кожної особи на недоторканість її приватного життя, яке також охороняється конвенційною статтею 8. Ось у знаходженні цього балансу і полягає основна проблема реалізації можливості вільно висловлювати свої думки.

Ключові слова: свобода вираження думок і ідей, доступ до інформації.

Постановка проблеми. Українська Конституція (ст. 34) та Європейська конвенція про захист прав людини й основоположних свобод (ст. 10) гарантують право на свободу вираження поглядів та свободу інформації. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Але будь-яке задеклароване повноваження особи не буде мати реального змісту, якщо держава не забезпечить розроблення та практичного втілення конкретного юридичного механізму його реалізації та захисту. Стосовно правової можливості вільно виражати свої погляди та ідеї важливим є кореспондуюче їй природне право особи на доступ до інформації. За позицією Європейського суду з прав людини право на вільне отримання

інформації у своїй основі забороняє державі обмежувати людину у доступі до відомостей, які інші суб'єкти можуть чи бажають їй надати [1, п. 74]. Інакше кажучи, загальне поняття інформаційної свободи включає право громадян бути поінформованими [2, п. 48–49].

Свобода думки і можливість вільного вираження своїх поглядів і переконань передбачає можливість кожної особи самостійно визначати для себе систему моральних, духовних та інших цінностей та вільно без будь-якого ідеологічного контролю їх виявляти назовні. У науковій літературі сформульовано визначення поняття свободи вираження поглядів як природного права людини: це можливість виражати своє ставлення ймовірнісного характеру до будь-яких теперішніх, минулих, майбутніх явищ, процесів, подій,

фактів дійсності або давати їх оцінку. Свободу вираження поглядів людини класифіковано на такі види: 1) залежно від спрямованості свідомості – свобода вираження релігійних, правових, політичних та інших поглядів людини; 2) залежно від змісту поглядів – свобода вираження поглядів-припущень та свобода вираження поглядів-оцінок; 3) залежно від характеру зовнішнього вираження поглядів – свобода вираження поглядів у різних формах: вербальній (усній, письмовій, друкованій), невербальній та комбінованій (поєднання вербальної та невербальної); 4) залежно від того, наскільки правильно відображають дійсність погляди людини – свобода вираження істинних поглядів та свобода вираження хибних поглядів [3, с. 22].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, пов'язані із вивченням змісту та проявів вільного поширення інформації, були проаналізовані у працях таких науковців, як Ю. Шемшученко, Є. Захаров, М. Муратова, Е. Тітко, М. Швець, С. Шевчук, Е. Бредлі, Р. Калюжний, Л. Красицька та інші. Водночас свобода вираження поглядів потребує більш поглиблених досліджень. Продовжують залишатися актуальними та потребують подальшого аналізу нормативно-правові засади реалізації права на свободу поширення та обміну інформацією, зокрема у ЗМІ. Зміст міжнародних стандартів потребує більш детального вивчення та адаптації до практики національного законотворення. Тож метою цієї праці є дослідження фактичного стану відносин щодо гарантування вираження і поширення інформації та вироблення конкретних рекомендацій, спрямованих на відтворення практики Європейського суду в українському правовому середовищі.

Виклад основного матеріалу. Право особи на комунікаційну свободу прописане в численних актах міжнародного права. Скажімо, у Декларації про право та обов'язок окремих осіб, груп і органів суспільства заохочувати та захищати загально визнані права людини й основні свободи, затвердженій резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 9 грудня 1998 року, проголошується, що кожна людина має право, індивідуально і спільно з іншими, заохочувати і прагнути захищати і здійснювати права людини й основні свободи на національному та міжнародному рівнях. Кожна людина, індивідуально і спільно з іншими, має право: а) знати, шукати, добувати, отримувати і мати в своєму розпорядженні інформацію про всі права людини й основні свободи, включаючи доступ до інформації про те, яким чином забезпе-

чуються ці права і свободи у внутрішньому законодавстві, в судовій та адміністративній системах; б) як передбачається в міжнародних договорах про права людини та інших відповідних міжнародних договорах, вільно публікувати, передавати або поширювати серед інших думки, інформацію та знання про всі права людини та основні свободи; с) вивчати, обговорювати, складати і мати думки щодо дотримання всіх прав людини й основних свобод, як у законодавстві, так і на практиці, і привертати увагу громадськості до цих питань. Кожна людина має право, індивідуально і спільно з іншими, розвивати й обговорювати нові ідеї та принципи, що стосуються прав людини, і домагатися їх визнання (ст. 1, 6, 7) [4].

Найбільш ефективним способом реалізації свободи вираження поглядів є здійснення конституційного права за допомогою ЗМІ. Мас-медіа як професійний та цілеспрямований суб'єкт інформаційної діяльності можуть не лише виражати свої погляди та погляди інших учасників суспільства, а й робити це на підставі кваліфікованого пошуку, збору відомостей, зіставлення позицій різних учасників відносин. З іншого боку, доводячи інформацію до соціуму, журналіст впливає на формування поглядів членів суспільства, повідомлення сприймається широким колом споживачів. Тому засоби масової інформації та конкретні журналісти, публічно поширюючи інформацію, яка становить суспільний інтерес, повинні сумлінно перевіряти фактичну базу та надавати достовірні відомості згідно з правилами про журналістську етику. При цьому свобода вираження поглядів пов'язана з «обов'язками та відповідальністю», які застосовуються до засобів масової інформації, особливо стосовно питань великого суспільного значення. Ці чинники мають особливе значення, коли йдеться про посягання на репутацію конкретної особи та порушення прав інших осіб [5, п. 65]. У цьому контексті важливо, що, коли преса сприяє публічному обговоренню питань, які викликають законну стурбованість, вона мусить у принципі ґрунтуватися на офіційних репортажах без проведення незалежних розслідувань. Інакше вона менше виконує свою функцію «сторожового» [6, п. 68]. Але в будь-якому разі для функціонування преси важливим є якомога менше обмеження свободи вираження поглядів. При цьому найбільш підходящою формою обмеження є самоцензура. Більше того, під час передачі інформації щодо функціонування органів держави, зокрема поліції та судової влади, коли недоліки в ній приводили до помилок

правосуддя, преса повинна мати право розслідувати та представляти свої висновки з мінімальними обмеженнями. Така позиція Європейської спільноти.

Але, на жаль, реальний стан відносин у досліджуваній царині далеко не такий позитивний. Стан свободи слова у світі та невинуватий тиск і притягнення журналістів до відповідальності не раз були предметом розгляду різних світових організацій. Так, у своїй резолюції на засіданні Генеральної Асамблеї спеціальний доповідач із питань свободи вираження поглядів від ООН Френк Ла Ру відзначив серйозні перешкоди для висловлювання думок та ідей, що відбуваються у різних країнах світу. Зокрема, відзначено розгалужену систему фільтрації, яка блокує доступ до веб-сайтів, що містять ключові терміни, такі як «демократія» та «права людини». Спеціальний доповідач глибоко стурбований тим, що застосовуються механізми регулювання та цензури, такі механізми стають усе більш технічно витонченими, складними, з багат шаровим керуванням, що часто приховується від громадськості (п. 29–30). У доповіді прозвучало, що міжнародна спільнота стурбована насильством, спрямованим проти журналістів, яке вона називає «цензура шляхом вбивства». Крім того, було засуджено переважну безкарність за злочини проти вільного вираження поглядів. Велике занепокоєння викликає і факт кримінальних переслідувань журналістів всупереч міжнародним зобов'язанням держав у галузі прав людини. Це відбувається на підставі створення нових законів, які часто виправдовуються як такі, що необхідні для захисту людей, їхньої репутації, національної безпеки або протидії тероризму. Однак на практиці вони часто використовуються для цензури контенту, це робить уряд та інші потужні організації, котрим не подобається зміст інформації або вони не погоджуються з нею. Спеціальний доповідач повторно закликав усі держави до декриміналізації наклепу. Крім того, він підкреслив, що захист національної безпеки чи протидія тероризму не можуть бути використані для виправдання обмеження права на самовираження, якщо не можна продемонструвати, що: (а) вираз має нашкодити на неминуче насильство; (б) ймовірно, що буде розпалювати таке насильство; та (с) є прямий зв'язок між вираженням та ймовірністю чи виникненням такого насильства [7, п. 72–73].

Подібні питання ефективності прав на вільне волевиявлення особистих ідей і переконань перебувають у центрі уваги і такої міжнародної орга-

нізації, як ЮНЕСКО. Нею нещодавно був розроблений План дій ООН щодо безпеки журналістів та питань безкарності за правопорушення проти них. В ньому, зокрема, вказується, що стратегія щодо підвищення безпеки журналістів на національному рівні полягає в посиленні національних механізмів, що сприяють безпеці та боротьбі з безкарністю за злочини проти журналістів. Як було окремо підкреслено, «гарантування ефективного інтегрування відповідних зацікавлених сторін у механізм безпеки може різко збільшити його шанси на успіх шляхом використання навичок, ресурсів та підтримки різних зацікавлених сторін та сприяння координації, на відміну від дублювання або навіть конкуренції». Ці механізми включають нарощування потенціалу, законодавчі реформи, моніторинг, надання засобам масової інформації захисного обладнання [8].

Звісно, преса не повинна переступати межі, визначені, зокрема, з метою захисту насущних інтересів держави, таких як національна безпека і територіальна цілісність, протидія загрози насильства, або з метою захисту правопорядку чи запобігання злочинам. Водночас ЗМІ повинні виконувати свої функції і відповідально поширювати інформацію та ідеї з будь-яких питань, які становлять суспільний інтерес, зокрема, про політичні ситуації, включаючи ті, які поділяють чи заперечують певну думку. Свобода друку наділяє суспільство одним із найбільш досконалих інструментів, що дають змогу дізнатися і скласти уявлення про ідеї та позиції політичних лідерів [9, п. 48]. Свобода преси та інших засобів масової інформації – одне з основних ліберальних прав. Незалежна преса та автономні ЗМІ вважаються наріжним каменем будь-якого демократичного суспільства. Критично налаштовані журналісти відіграють важливу роль у сприянні публічному обговоренню найбільш важливих питань життєдіяльності суспільства, таким чином виконуючи «функцію стимулювання демократії» [10, с. 465]. І це повинні враховувати публічні особи, котрі постійно перебувають під пильним громадським контролем. Слова і вчинки політичних діячів, на відміну від приватних осіб, неминуче і свідомо відкриті для контролю з боку журналістів і громадськості загалом, і вони повинні, отже, демонструвати більшу ступінь терпимості. Адже функцією медійних суб'єктів є поширення інформації та ідей, що підкріплюється правом суспільства їх отримувати.

Але, висвітлюючи події і реалізуючи право на вільне самовираження, гарантоване

статтею 10 Конвенції, журналісти мусять дотримуватися і конвенційного права кожної особи на недоторканність її приватного життя, яке також охороняється конвенційною статтею 8. Ось у знаходженні цього балансу і полягає основна проблема реалізації можливості вільно висловлювати свої думки. Адже це не повинно посягати на честь і гідність людини як також одну з основоположних її свобод. Тож, як відзначає ЄСПЛ, пункт 2 ст. 10 Конвенції уточнює, що здійснення цього виявлення думок і ідей водночас передбачає «обов'язки і відповідальність», які застосовуються також і щодо преси. Ці «обов'язки і відповідальність» можуть набувати значення, коли є ризик посягання на репутацію приватних осіб і порушення прав іншої особи. В силу цих обов'язків, властивих здійсненню свободи вираження поглядів, гарантія, яку стаття 10 надає журналістам у тому, що стосується репортажів із питань, що становлять суспільний інтерес, підпорядковується умові про те, що зацікавлені особи діють сумлінно, таким чином, щоб забезпечити правдиву та гідну довіри інформацію за дотримання журналістської етики [6, п. 65]. Саме у такий спосіб досягається рівновага протилежних інтересів, двох основоположних свобод, гарантованих Конвенцією, а саме: права особи повідомляти громадськості спірні погляди, що має на увазі і право зацікавлених осіб знайомитися з такими поглядами, з одного боку, і права інших осіб на належну повагу до їхньої свободи думки, совісті і релігії, з іншого боку. Під час судового вирішення таких колізійних питань має бути взято до уваги у межах розсуду, наданого національним властям, належне врахування інтересів суспільства загалом [11, п. 55].

Щоб відігравати значущу роль у висвітленні питань, що становлять загальний інтерес і значення, журналісти можуть вдаватися до певної міри перебільшення, провокації і навіть до певних нестриманих висловлювань. При цьому вирішальне значення має відмежування фактичних даних, що використовуються під час вираження власної позиції, від оціночних суджень. Наявність фактів можна і необхідно доводити, а правдивість оціночних суджень – ні. У свою чергу фактичне твердження – це логічна побудова та викладення певного факту чи групи фактів. Факт – це певне явище об'єктивної дійсності, конкретні життєві обставини, які склались у певному місці та час за певних умов. Враховуючи те, що факт сам по собі є категорією об'єктивною, незалежною від думок та поглядів сторін, то його відповідність дійсності може бути перевірена та встановлена судом, тоді

як відповідність дійсності оціночних суджень не підлягає доведенню. Водночас може бути складно відрізнити твердження про факт і оціночні судження у випадках, коли висловлюється думка і робляться твердження про поведінку третьої особи. Таке завдання для знаходження справедливого балансу між публічним правом висловити свою думку і приватним – щодо недоторканості честі та репутації – покладається на суди.

У цьому відношенні показовим є рішення ЄСПЛ у справі «Нова газета та Бородянський проти Росії» від 28 березня 2013 року [12]. Заявники оскаржували незаконне, на їхню думку, обмеження права на висловлювання думок у пресі шляхом судового визнання публікації такою, що порочить честь і гідність певного державного службовця. Заявники опублікували статтю під назвою «Кредити видали під особи». Вона стосувалася передбачуваних порушень під час видачі «Ощадбанком Росії» неповернених кредитів. У статті описувалося кілька шахрайських схем, що використовувалися для отримання грошей, і називалися конкретні громадяни, імовірно причетні до цих схем. Заявники стверджували, що вимоги про захист честі, гідності та ділової репутації, обов'язки опублікувати спростування та стягнення компенсації моральної шкоди становили собою втручання в їхню свободу вираження поглядів. На їхню думку, твердження, оприлюднені в статті, є виразом думки та оціночними судженнями і не мали на увазі порушень професійних або етичних норм. Оскільки оціночні судження не підлягають доведенню, суди країни помилково вимагали від заявників надання доказів, що підтверджують відомості (п. 25).

Розглядаючи справу по суті, Європейський суд зазначив, що питання захисту честі, гідності та ділової репутації, зобов'язання опублікувати спростування відомостей та стягнення компенсації моральної шкоди являло собою втручання в права заявників, гарантовані статтею 10 Конвенції. Але таке втручання було передбачено законом і переслідувало легітимну мету захисту репутації фізичної особи. Тож вирішальним під час оцінки обґрунтованості обмеження повинен бути аналіз пропорційності втручання. Це має здійснюватися шляхом визначення наявності «нагальної суспільної потреби», здатної виправдати втручання в здійснення свободи вираження поглядів. Для цього необхідно проводити чітке розмежування між фактичними та оціночними судженнями. Тоді як існування фактів можна довести, достовірність оціночних суджень доведенню не під-

лягає. Вимогу довести достовірність оціночного судження неможливо виконати, і вона сама по собі порушує свободу вираження поглядів, яка є фундаментальною складовою частиною права, що захищається статтею 10 Конвенції. Водночас, користуючись захистом, що надається Конвенцією, журналісти повинні під час виконання своїх обов'язків дотримуватися принципів відповідальної журналістики, а саме діяти сумлінно, надавати точну і надійну інформацію, об'єктивно відображати думки осіб, які беруть участь у публічній дискусії, й утримуватися від прагнення до явної сенсаційності (п. 40).

Суд зазначив, що навіть коли йдеться про оціночні судження, висновок щодо дотримання балансу між свободою вираження поглядів та інтересами суспільства, що охороняються державою, може залежати від того, чи існують фактичні підстави для подібних суджень, оскільки навіть оціночне судження за відсутності будь-яких фактичних підстав для такого висловлювання може виходити за межі того, що охороняється свободою слова. Тобто ЄСПЛ зробив висновок, що ЗМІ мають право на висловлювання оціночних суджень, але із застереженням, що вони мають будувати свої оціночні судження на підставі мінімальної кількості фактів. Таким підставами, що можуть слугувати мінімальною фактичною основою для висловлювань, що містять оціночні судження, за позицією Європейського суду є загальновідомі факти, первинна перевірка або незалежне дослідження. Ці міркування відіграють сьогодні особливо важливу роль, враховуючи вплив, яким користуються засоби масової інформації в сучасному суспільстві: вони не

лише інформують, а й можуть давати зрозуміти, як повинна бути оцінена інформація, способом, яким вони представляють її. У світі, де людина стикається з величезною кількістю інформації, поширюваної через традиційні та електронні засоби масової інформації і зачіпає зростаюче коло учасників, моніторинг дотримання журналістської етики набуває додаткового значення (п. 42). За таких обставин ЄСПЛ приймає висновок судів країни про те, що публікація применшувала репутацію третьої особи. Довід заявників про те, що вони не планували і не бажали настання таких наслідків, не є достатньою підставою для відходу від принципів «добросовісного» висвітлення подій. Вважаючи, що заявники не надали, щонайменше, деякої фактичної основи для подібних тверджень, Європейський суд доходить до висновку про те, що втручання мало достатні підстави, і порушення конвенційної статті 10 не було.

Виходячи з викладеного, можемо зробити певні **висновки**. Можливість висловити свою думку, погляди й ідеї є однією з основоположних громадянських свобод у демократичному суспільстві. Найбільш реальною реалізацією такого повноваження виглядає через засоби масової інформації. Незалежна преса та автономні ЗМІ вважаються наріжним каменем будь-якого демократичного суспільства. Але мас-медіа не повинні переступати межі, визначені, зокрема, з метою захисту приватних прав та інтересів конкретних громадян. Вирішення подібних колізійних питань щодо одночасного дотримання свободи висловлювання і права особи на приватність має здійснюватися судами з урахуванням суспільного інтересу.

Список літератури:

1. Рішення ЄСПЛ від 26 березня 1987 року у справі «Леандер проти Швеції» (Leander v. Sweden), заява № 9248/81. URL: https://www.legislationline.org/download/id/3521/file/Case_of_Leander_v_Sweden_1987_en.pdf
2. Рішення ЄСПЛ від 2 травня 2000 року, остаточне від 2 серпня 2000 року у справі «Bergens Tidende and Others v. Norway», заява № 26132/95, URL: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{"itemid":\["001-58797"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{)
3. Ярмол Л.В. Свобода вираження поглядів та проблеми юридичного забезпечення її реалізації в Україні (загальнотеоретичне дослідження). Автореф. дис. ... докт. юрид. наук. 12.00.01. Львів, 2019. 42 с.
4. Декларація про право та обов'язок окремих осіб, груп і органів суспільства заохочувати та захищати загально визнані права людини і основні свободи, затверджена резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 9 грудня 1998 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_349
5. Рішення ЄСПЛ від 19 червня 2003 року у справі «Педерсен і Бадсгард проти Данії» (Pedersen and Baadsgaard v. Denmark), заява № 49017/99. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{"itemid":\["001-61168"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{)
6. Рішення ЄСПЛ від 20 травня 1999 року у справі «Bladet Tromsø et Stensaas c. Norvège», заява № 21980/93. URL: <https://www.informea.org/ru/court-decision/bladet-tromso-and-stensaas-v-norway>
7. United Nations. General Assembly. Human Rights Council. Seventeenth session. Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression, Frank La Rue. 16 May 2011. URL: https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/17session/a.hrc.17.27_en.pdf

8. UNESCO (2012), The international programme for the development of communication. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/International_Programme_for_the_Development_of_Communication
9. Рішення ЄСПЛ від 15 червня 2000 року у справі «Ердоглу проти Туреччини» (Erdogdu v. Turkey) заява № 25723/94. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/rus#{\"itemid\":\[\"001-58607\"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/rus#{\)
10. Harris, O'Boyle, Warbrick. Law of the European Convention on Human Rights, OUP, 2009. 960 p.
11. Рішення ЄСПЛ від 20 вересня 1994 року у справі «Otto-Preminger-Institut v. Austria», заява № 13470/87. URL: <https://swarb.co.uk/otto-preminger-institut-v-austria-echr-20-sep-1994/>
12. Рішення ЄСПЛ від 28 березня 2013 року у справі «Нова газета та Бородянський проти Росії», заява № 14087/08. URL: <https://ppt.ru/newstext.phtml?id=8195091>

Guyvan P.D. FREE EXPRESSION OF VIEWS IN A DEMOCRATIC SOCIETY

This scientific article is devoted to the study of the topical issue of legal mechanisms to ensure the implementation of the subjective right to free expression of their views and opinions in a democratic society. The definition of the concept of freedom of expression as a natural human right is analyzed. International legislation in the field of guaranteeing the individual's right to freedom of communication, combating harassment of journalists and ensuring access to the media has been studied. The paper argues that the media as a professional and purposeful subject of information activities is the participant in information relations, which most influences the formation of the views of members of society, the message is perceived by a wide range of consumers. Therefore, the media and specific journalists, when publicly disseminating information of public interest, must honestly verify the factual basis and provide reliable information in accordance with the rules of journalistic ethics. Restrictions on freedom of expression are as small as possible for the press to function. The media must perform their functions and responsibly disseminate information and ideas on any issues of public interest, including political situations, including those that share or deny a particular opinion. And this must be taken into account by public figures who are constantly under close public scrutiny. Their words and actions, unlike those of individuals, are inevitably and deliberately open to scrutiny by journalists and the general public, and they must therefore demonstrate a greater degree of tolerance. On the other hand, the press must not exceed the limits set, in particular, to protect the essential interests of the state, such as national security and territorial integrity, to combat the threat of violence, or to protect law and order or prevent crime. In covering events and exercising the right to freedom of expression guaranteed by Article 10 of the Convention, journalists must respect each person's conventional right to privacy, which is also protected by Article 8 of the Convention.

Key words: *freedom of expression of thoughts and ideas, access to information.*